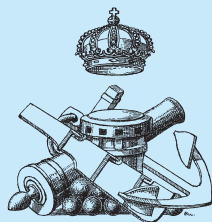

En stark marin – den främste av ambassadörer

Av Per Edling

KUNGL. ÖRLOGSMANNASÄLLSKAPET
SVERIGES MARINA AKADEMI

Särtryck ur *Tidskrift i Sjöväsendet* N:r 2 2020
Sidorna 119-122

Ledamoten
PER EDLING

Kommandör Per Edling är chef för 3.sjöstridsflottiljen och TiS ansvarige utgivare.

En stark marin – den främste av ambassadörer

Abstract: According to James Cable and Hervé Coutau-Bégarie a warship can be the best ambassador and the same should apply for a strong navy. If the Swedish navy would be substantially more powerful and connected to Nato's command and control system, the understanding of our unique abilities and deep knowledge in littoral combat would increase and Sweden would be invited to the table.

Ingen vet hur vår nästa väpnade konflikt kommer att se ut, men det är mycket som talar för att den svenska marinen av idag endast klarar av en operation i ett begränsat geografiskt område. Den volymökning som föreslås i KÖMS "En marin för Sverige", skulle däremot innebära att Sverige på egen hand kan försvara sig i Östersjön samtidigt som västkusten hålls öppen för sjötrafik. Alternativt kan denna större marin genomföra en nationell operation samtidigt som ett substantiellt bidrag kan lämnas till Nato, vilket skulle innebära att Sverige blir en betydligt mer trovärdig partner än vad som är fallet idag. Att ett örlogsfartyg kan vara den främste av ambassadörer har lagts fast av flera marina tänkare,¹ och detsamma

borde gälla en stark marin. Hur skulle Sveriges samarbete med Nato kunna utvecklas om vår marin två- eller tredubb-lades?

Å ena sidan har Sverige tillsammans med Finland redan idag en särställning i Nato relativt andra partners och marinen har ett långtgående samarbete med många Natoländers mariner. I utvecklingen av metoder och processer följs Natos reglementen och instruktioner. Order och rapporter skrivs på engelska även i nationella övningar och operationer. Stora delar av den sekretessreglerade Natodokumentationen är tillgänglig för svenska ögon. Fartyg och staber deltar i Natoövningar, även om problem med samband

Meilleur des Ambassadeurs – théorie et pratique de la diplomatie navale (2010), Paris: Economica. Coutau-Bégarie var korresponderande ledamot i KÖMS.

1. Cable, James, *Gunboat diplomacy* 1919-1991 (1994, tredje upplagan), London: Palgrave Macmillan och Coutau-Bégarie, Hervé, *Le*

och ledningssystem drar ner både tempo och övningsutbyte. Några exempel på Sveriges särskilda förhållande till Nato är att svenska sjöofficerare årligen erbjuds befattningar som sjöstyrkechefer i övningen *Northern Coasts* och att vi deltar fullt ut i minröjningsövningen *Dynamic Move*, där andra partnerländer endast får vara observatörer. Dessutom framhåller Nato särskilt de svenska korvetternas deltagande i övningarna *Trident Juncture* och *Baltops*.² Den svenska marinen har vidare en tydlig roll i brittiskledda *Joint Expeditionary Force*³ och våra kunskaper, framför allt inom undervattensområdets olika delar, är högt rankade.⁴

Den svenska marinen har förmågor som är särskilt utvecklade för ett uppträdande i kustnära farvatten. Under HMS *Gävles* och HMS *Sundsvalls* deltagande i UNIFIL 2006–2007 blev det tydligt att den svenska radarn var överlägsen mot luftmål över land jämfört med de betydligt större enheternas system.⁵ De svenska framgångarna med uppträdande med ubåt på den amerikanska västkusten för styvt tio år sedan är ett annat exempel på hur väl svensk materiel och utbildning fungerar även utanför vårt eget närområde. Vår minröjningsförmåga är avancerad och välövad efter de senaste

decenniernas röjning av historiska minor i Östersjön och Västerhavet. De svenska ubåtsjakttorpederna är utvecklade för att hantera besvärliga vattenförhållanden och träffar sina mål även i områden med varierad bottenpografi. Våra sjömålsrobotar fungerar i dåligt väder. Listan kan göras längre, men många länder – även i vårt närområde – har vapensystem och sensorer som är anpassade för krigföring fritt till sjöss och är därmed sämre i ett kustnära uppträdande. Den svenska marinen kan redan idag bidra med en unik pusselbit.

Å andra sidan betraktas Sverige ibland som kusinen från landet som räknar med att någon annan löser sina problem, och som redan nämnts saknar marinen förmåga att koppla in sig i Natos ledningsnät. Alltsedan marinen på allvar började delta i internationella övningar på 1990-talet har svårigheter med samband och gemensamma ledningssystem varit ständiga följeslagare. Arrangörerna av övningarna gör ofta så gott de kan och ibland lyckas man få till riktigt bra och skyddade kommunikationsmedel, men de ligger alltid vid sidan av den övriga styrkans samband. Grafiska presentationer av sambandsplanerna ser ut som spindelnät vilket leder till fördröjningar upp till ett dygn. Hemliga order och rapporter måste ibland spridas på oskyddade sambandsmedel och måldata kan endast överföras på okrypterad talad radio. Det krävs ofta ett personligt engagemang från den mottagande sjöstyrkechefen för att man ska acceptera den anpassning som är nödvändig om svenska fartyg ska ingå i styrkan. Dessa problem leder till att vi har svårt att delta i verksamhet tillsammans med Natofartyg om högt stridtempo krävs. Dessutom är det inte är tänkbart att låta en svensk chef leda densamma, trots att

2. Framgick bl.a. av redovisningar och diskussioner i samband med den brittiske försvarschefen general Sir Nicholas Carters besök i Sverige i juni 2019.

3. Ibid.

4. Exempelvis föreläste örlogskaptenen och ledamoten i KÖMS Gunnar Möller om minläget i Svarta havet vid den belgisk-nederländska minkrigsskolan EGUERMIN i samband med övningen *Dynamic Move 2020-1* i januari 2020.

5. Intervju med kommandören och ledamoten i KÖMS Jon Wikingsson 2020-02-24. Wikingsson var stabschef i den tyska *Task unit* som de svenska enheterna ingick i.

våra metoder, system och färdigheter skulle räcka långt.⁶

Sedan några år kan man dock ana en ljusning vid horisonten. Även inom Nato har det sedan länge varit svårt att koppla ihop de olika ländernas enheter och staber, vilket blev särskilt tydligt under operationerna i Afghanistan. Ett intensivt arbete pågår för att skapa ett nätverk för sömlös delning av information inom Nato under namnet *Federated Mission Networking* (FMN). Samarbetet inkluderar inte mindre än 35 partnerländer utanför Nato och Sverige är en av dessa kompanjoner. FMN förväntas ge Nato med partners klart förbättrad interoperabilitet och möjlighet till högre stridstempo. Inom projektet talar man om ”Day one capability”, vilket innebär att det ska bli enkelt att koppla in de förband som avdelas för en särskild verksamhet. För svenskt vidkommande innebär en anslutning av våra system till FMN att vi på allvar kommer att kunna dela mål- och sensordata, texter och filer. Hanteringen kommer att kunna förenklas om vi ansluter till FMN med våra egna kryptonycklar i den nationella verksamheten, för att sedan bara byta nyckel när vi ska samarbeta internationellt.⁷

När marinen kan kopplas in i Natos system kommer Sveriges attraktivitet som samarbetspartner att öka avsevärt. Vår förmåga att hålla farleder öppna kommer att uppskattas av den som genom Öresund och Bälten vill tränga in i Östersjön för att undsätta sina allierade i Baltikum, men även av den som måste

passera någon annan kanaliserande geografi. Våra sensorer och vapensystem klarar av mål som hastigt dyker upp över horisonten eller över land oavsett var i världen vi råkar uppträda. Dessutom kommer de svenska marina kunskaper och förmågor, som idag kanske inte riktigt kommer till sin rätt i de internationella sammanhangen, att öppna upp ögonen hos Nato. Vår moderna sjötaktik bygger mycket på den snabbhet, flexibilitet och mångsidighet som omständigheterna i vårt närområde kräver av oss. De korta upptäcktsavstånden, som ofta är rådande i den kustnära zonen, och behov av snabb beslutsfattning har drivit fram långtgående delegeringar och tydliga kommandostrukturer. Vi kan utnyttja en sjöstyrkas inneboende flexibilitet eftersom vår lägesuppfattning är god och vårt delegerade beslutsfattande gör det lätt att förändra verksamheten om förhållandena så kräver. Vår förmågebredd, hela vägen från framskjutna ubåtar till amfibieförband, ger en mångsidighet som många andra mariner inte är i närheten av.

Även inom EU:s försvarssamarbete liksom i europeiskt försvarssamarbete i övrigt gäller Natos doktriner och procedurer. En bättre anpassning till Natos sambandssystem gynnar alltså även vårt deltagande i europeiska operationer

Dessutom finns det i svensk marin kultur något av en egen teori om hur sjömakten kan utövas. Ingenstans är tanken lika utvecklad att förvägra motståndaren möjligheten att utnyttja havet för sina syften utan att vi själva har någon annan strikt militär nytta av det. Vårt marina djupförsvaret, vilket ibland liknas vid en lök, där en anfallande styrka möter ett undan för undan stegradt motstånd⁸ innebär i någon mån att det finns linjer till sjöss, vilket är odoktrinärt enligt en mer traditionell syn

6. Erfarenheter från *Northern Coasts* i september 2019, som senast.

7. HKV, ”LedS direktiv – Avseende ledningssystemsutveckling i enlighet med Federated Mission Networking (FMN) ramverk”, FM2018-9647:4, 2018-10-01.

på sjömak⁹. I det svenska marina tänkan-
det utgår vi från land och ger oss ut till
sjöss, under det att många andra tänker
från havet mot land eller allra helst inte
bryr sig om land överhuvudtaget.

Sverige har alltså både unika ma-
rina förmågor för uppträdande i kust-
nära farvatten och en alldeles särskild

8. H:son-Ericson, Stig, *Kuling längs kusten*
(1968), Stockholm: Bonniers, s. 10. H:son-Eric-
son var ledamot i KÖMS.

9 Exempelvis Castex, Raoul, *Théories stra-
tégiques*, band 1 (1997 ursprungligen publicerad
1927), Paris: Economica et Institut de stratégie
comparée, s. 47.

kunskap om hur striden ska föras i dessa
områden. Problemet är bara att innan
marinen på allvar kan visa upp sig i olika
Natosamarbeten kommer vetskapen om
våra i många fall utomordentliga förmå-
gor och kunskaper inte att spridas utanför
Sveriges gränser.

En marin i enlighet med vad KÖMS
föreslår i skriften *En marin för Sverige*,
som dessutom är inkopplad i FMN, skulle
däremot göra Sverige till en verkligt attr-
aktiv och trovärdig partner. En stark och
interoperabel marin är vägen till rådsbor-
det, kanske man skulle kunna säga.

TIDSKRIFT I SJÖVÄSENDET
FÖRSTA UTGIVNINGÅR 1836
KUNGL. ÖRLOGSMANNASÄLLSKAPET
SVERIGES MARINA AKADEMI

Ansvarig utgivare: Kommendör Per Edling, e-post: publisher@koms.se

Redaktör: Kommendör Lars Wedin, e-post: editor@koms.se

Redaktionens adress: c/o Wedin, 263 Chemin de Plan Perret, 74 920 Combloux, Frankrike. Telefon: +33618501438

Formgivare: Konteramiral Thomas Engevall, e-post: engevall@koms.se

Bankgiro: 454-8731, Organisationsnummer: 835000-4282

Ärenden om prenumeration och övriga administrativa ärenden rörande tidskriften hänvisas till redaktören.

Kungl. Örlogsmannasällskapets postadress:

Teatergatan 3, 1 tr, 111 48 STOCKHOLM

Telefon: 08-664 7018,

E-post: akademien@koms.se

Hemsida: www.koms.se

Bankgiro: 378-2786, Organisationsnummer: 835000-4282

Kungl. Örlogsmannasällskapets biblioteks adress: Amiralitetstorget 7, 371 30 KARLSKRONA Telefon/Telefax: 0455-259 93, E-post: librarian@koms.se

Tidskrift i Sjöväsendet utkommer med minst fyra nummer årligen. 2020 utkommer fem nummer. En ettårig prenumeration kostar 250:- för prenumeranter med postadress inom Sverige och 350:- för prenumeranter med utrikes postadress. Avgiften betalas till bankgiro nr 454-8731 (glöm ej ange namn och adress!).

Om Kungl. Örlogsmannasällskapet så beslutar kan författaren till införd artikel belönas med akademiens medalj, hedersomnämning och/eller penningpris.